

Drawing on archival materials, regulatory documents, contemporary curricula, and relevant scholarly literature, the study examines the organizational, methodological, and educational factors that shaped the development of classroom visualization and educational environments.

The findings demonstrate that the evolution of visual aids was closely associated with the development of the classroom-based system of instruction, modernization of school infrastructure, transformations in mathematics and computer science curricula, and the gradual digitalization of education. In the 1950s–1970s, visualization was dominated by material and graphic forms, including charts, diagrams, posters, geometric models, and demonstration materials. During the 1980s–1990s, the expansion of technical teaching aids created the foundation for specialized computer science classrooms. In the early twenty-first century, educational visualization shifted toward digital and interactive formats based on multimedia resources, computer technologies, algorithmic visualization, digital modelling, and STEM-oriented practices.

The study reveals disciplinary differences in the functions of visualization. In mathematics classrooms, visual aids primarily support the interpretation of abstract concepts and the development of logical, spatial, and functional thinking. In computer science education, visualization performs a dual role by functioning both as a teaching tool and as an object of learning through interfaces, algorithms, data structures, and digital processes.

It is argued that contemporary educational visualization should be understood as a multi-representational and integrated learning environment rather than a collection of separate teaching materials.

The article concludes that effective use of visual aids contributes to improving educational quality, strengthening subject competencies, and creating flexible educational environments responsive to current technological and pedagogical challenges.

Key words: visual aids, mathematics classroom, computer science classroom, visualization, learning environment, didactics, history of education, STEM education, digital teaching tools.

Дата надходження статті: 10.02.2026 р.

Прийнято до публікації: 02.03.2026 р.

Опубліковано: 28.05.2026 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Білавич Г. В.

УДК 373/374.06:796.011.2]-0536(477)(091)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi62.749>

Пристапуна Є. Н.*,

orcid.org/0000-0001-7862-4567

ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ПІДЛІТКІВ У ЗАКЛАДАХ ШКІЛЬНОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У статті здійснено історичний аналіз розвитку фізкультурної освіти підлітків у шкільних та позашкільних установах України від кінця XIX століття до початку XXI століття. На основі аналізу наукових праць, педагогічних концепцій, нормативно-правових документів та освітніх практик різних історичних періодів узагальнено основні етапи становлення й трансформації системи фізкультурної освіти підлітків. Обґрунтовано актуальність дослідження в умовах зниження рівня рухової активності молоді, поширення малорухливого способу життя та потреби модернізації підходів до фізичного виховання в сучасному освітньому просторі.

Визначено, що формування засад фізкультурної освіти в Україні розпочалося наприкінці XIX – на початку XX століття під впливом європейських систем фізичного виховання

*© Приступа Є. Н.

та розвитку національної педагогічної думки. Розкрито роль шкільної фізичної підготовки, спортивних товариств, молодіжних організацій, гуртків і секцій у формуванні інтересу підлітків до рухової активності. Схарактеризовано особливості інституціоналізації фізкультурної освіти у 1920–1930-х роках, її стандартизації та масовізації в середині ХХ століття, а також гуманізації й диференціації в другій половині ХХ століття.

Установлено, що наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття відбувся перехід від нормативноорієнтованої системи фізичного виховання до особистісноорієнтованої та здоров'язбережувальної моделі, у межах якої особлива увага приділяється мотивації підлітків до занять фізичною культурою, розвитку навичок самоконтролю та інтеграції шкільної й позашкільної діяльності. Схарактеризовано сучасні проблеми розвитку фізкультурної освіти, зокрема вплив цифровізації, потребу інклюзивності та впровадження інноваційних оздоровчих технологій. Зроблено висновок про потребу подальших міждисциплінарних досліджень цієї проблеми з урахуванням сучасних суспільних потреб і тенденцій розвитку освіти.

Ключові слова: освіта, фізкультурна освіта, підлітки, шкільна освіта, позашкільна освіта.

Постановлення проблеми. Розвиток фізкультурної освіти підлітків у шкільних та позашкільних установах України є важливою науково-педагогічною проблемою, оскільки фізкультурна освіта (фізична культура, фізичне виховання) є одним із ключових чинників формування здорової, гармонійно розвиненої та соціально активної особистості. В умовах сучасних суспільних трансформацій, поширення малорухливого способу життя, зростання впливу цифрового середовища на підлітків та погіршення показників їхнього здоров'я особливий актуальності набуває вивчення історичного досвіду становлення та розвитку системи фізкультурної освіти.

Історичний розвиток фізкультурної освіти в Україні характеризується тривалим і складним процесом трансформації змісту, форм і методів фізичного виховання молодшого покоління. У різні історичні періоди фізкультурна освіта формувалася під впливом соціально-політичних, економічних, культурних і педагогічних чинників, що зумовлювало зміну її цілей і пріоритетів. Від національноорієнтованих підходів кінця ХІХ – початку ХХ століття до стандартизованої системи радянського періоду та сучасної особистісноорієнтованої моделі – кожен етап розвитку залишив вагомий внесок у формування сучасної системи фізкультурної освіти підлітків.

Попри значну кількість наукових праць, присвячених питанням фізичного виховання молоді, проблема історичного розвитку фізкультурної освіти підлітків у шкільних та позашкільних установах України залишається недостатньо цілісно дослідженою. Більшість наукових розвідок висвітлює окремі аспекти фізичного виховання або певні історичні періоди, що ускладнює комплексне розуміння еволюції цієї системи. Недостатньо уваги приділено взаємозв'язку шкільної та позашкільної фізкультурної діяльності, а також впливу суспільно-історичних умов на її розвиток.

Історичний аналіз розвитку фізкультурної освіти підлітків у закладах шкільної та позашкільної освіти України актуалізує потребу комплексного ретроспективного огляду, що дозволить систематизувати накопичений досвід, виявити основні тенденції розвитку, визначити проблемні аспекти й окреслити перспективи подальшого вдосконалення сучасної системи фізкультурної освіти підлітків.

Аналіз досліджень. Дослідженням розвитку фізкультурної освіти підлітків у закладах шкільної та позашкільної освіти України займалися зарубіжні та вітчизняні вчені, серед яких варто відзначити Б. Шияна, Т. Круцевич, Н. Пангелову, Н. Москаленко, Г. Шамардіну, О. Томенко, І. Роціна, А. Старченко та ін. Їхні роботи охоплюють різні аспекти розвитку фізкультурної освіти, включаючи теоретико-методологічні засади фізичного виховання, удосконалення змісту навчальних програм, організацію позакласної та позашкільної спортивно-оздоровчої діяльності, формування здорового способу життя підлітків, розвиток рухової активності, впровадження інноваційних

педагогічних технологій, а також питання збереження та зміцнення здоров'я дітей і молоді. Проте історичний аналіз розвитку фізкультурної освіти підлітків у закладах шкільної та позашкільної освіти України потребує узагальнення.

Мета статті – проаналізувати історичний розвиток фізкультурної освіти підлітків у закладах шкільної та позашкільної освіти України.

Викладення основного матеріалу. Історичний аналіз розвитку фізкультурної освіти підлітків у шкільних та позашкільних установах України є важливим напрямком сучасних педагогічних досліджень, оскільки дозволяє простежити еволюцію підходів до фізичного виховання, визначити закономірності його становлення й окреслити перспективи подальшого розвитку. Звернення до історичного досвіду сприяє глибшому розумінню ролі фізичної культури у формуванні особистості підлітка, а також дає можливість критично оцінити сучасні освітні практики [1].

Теоретико-методологічною основою історичного аналізу розвитку фізкультурної освіти підлітків у шкільних та позашкільних установах України є вивчення наукових праць, педагогічних концепцій, нормативних документів та освітніх практик різних історичних періодів. Це дозволяє розглядати фізкультурну освіту не лише як сукупність навчальних дисциплін і методик, а як складне соціокультурне явище, що розвивається під впливом політичних, економічних і культурних чинників.

Формування засад фізкультурної освіти підлітків в Україні бере початок наприкінці XIX – на початку XX століття, коли в європейському освітньому просторі активно розвивалися різні системи фізичного виховання. У цей період відбувається осмислення значення рухової активності як важливого чинника гармонійного розвитку особистості. Одночасно з цим педагогічна думка поступово відходить від вузькоутилітарного розуміння фізичних вправ і починає розглядати їх як засіб формування здоров'я, характеру та соціальних якостей [2].

Важливу роль у становленні фізкультурної освіти відіграли вивчення та адаптація зарубіжного досвіду. Англійська система фізичного виховання акцентувала увагу на ігровій діяльності та розвитку ініціативності, шведська – на гімнастичних вправах і системності занять, німецька – на дисципліні та організованості. Порівняльний аналіз цих систем сприяв формуванню власної моделі фізичного виховання, що враховувала національні традиції та особливості українського суспільства.

Особливого значення набули праці українських педагогів і громадських діячів, які заклали основи національної концепції фізичного виховання. У їхніх дослідженнях фізична культура розглядалася як невід'ємна складова всебічного розвитку особистості, що поєднує фізичні, моральні та інтелектуальні аспекти. Значна увага приділялася використанню рухливих ігор, гімнастики, спортивних вправ, а також організації активного відпочинку на природі.

На початку XX століття активно розвивається позашкільна фізкультурна діяльність, яка доповнює шкільне навчання. З'являються різноманітні спортивні товариства, молодіжні організації, гуртки та секції, що сприяють формуванню інтересу підлітків до фізичної культури. Особливу роль відігравали скаутські організації, які поєднували фізичне виховання з патріотичним і моральним формуванням особистості [4].

У 1920–1930-х роках відбулося становлення системи фізичного виховання як складової державної освітньої політики. У цей період формувалися перші науково обґрунтовані підходи до організації фізкультурної освіти підлітків у школах. Водночас значна увага приділялася позашкільній роботі, яка включала спортивні змагання, гурткову діяльність, туристичні походи й інші форми активності [5; 10].

Характерною рисою цього періоду є поєднання ідей гармонійного розвитку з прагматичними завданнями підготовки молоді до суспільнокорисної діяльності. Фізичне виховання розглядається як засіб зміцнення здоров'я, підвищення працездатності та формування дисципліни.

У 30–40-х роках ХХ століття фізкультурна освіта зазнала впливу політичних процесів і набула більш регламентованого характеру. Основна увага зосереджувалася на стандартизації фізичної підготовки, упровадженні нормативів і розвитку масового спорту. У шкільній практиці затвердилися обов'язкові уроки фізичної культури, а позашкільна діяльність спрямовувалася на організацію спортивних секцій і масових заходів. Водночас у педагогічній думці зберігається ідея гармонійного розвитку особистості. Дослідники підкреслюють важливість поєднання фізичного, розумового та морального виховання, а також потребу створення сприятливих умов для розвитку дітей і підлітків [2].

У другій половині ХХ століття відбувалося переосмислення ролі фізкультурної освіти. Зросла увага до індивідуальних особливостей учнів, їхніх потреб і можливостей. Педагогічні концепції цього періоду орієнтувалися на гуманізацію освітнього процесу, що передбачало врахування інтересів підлітків і створення умов для їх самореалізації.

Особливого значення набували позакласні та позашкільні форми роботи, зокрема спортивні гуртки, туристичні секції, оздоровчі табори, які сприяли не лише фізичному розвитку, а й формуванню соціальних навичок, відповідальності, здатності працювати в команді.

У 50-70 роки ХХ ст. активно розроблялися методики фізичного виховання, що враховували вікові особливості підлітків. Важливим кроком у розвитку фізкультурної освіти підлітків було впровадження нових форм організації занять, а також удосконалення методів контролю та оцінювання фізичної підготовленості учнів. Значна увага приділялася поєднанню навчальної та оздоровчої функцій фізичної культури.

Наприкінці ХХ століття фізкультурна освіта в Україні вступила у фазу трансформації, пов'язаної з переходом до нових освітніх стандартів і переосмисленням цілей виховання. Відбувся відхід від суто нормативного підходу, орієнтованого на виконання встановлених показників, і перехід до особистісноорієнтованої моделі [1].

Важливим є той факт, що в центрі уваги опинилася особистість підлітка, його потреби, інтереси та мотивація. У свою чергу фізична культура розглядалася як засіб формування здорового способу життя, розвитку самостійності та відповідального ставлення до власного здоров'я.

Сучасний етап розвитку фізкультурної освіти характеризується інтеграцією шкільної та позашкільної діяльності. На сьогодні значно розширився спектр форм і методів роботи – упроваджуються фітнес-програми, оздоровчі технології, інноваційні підходи до організації занять. Важливого значення набуває варіативність змісту навчання, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості підлітків [6; 7].

Однією з ключових тенденцій є посилення ролі мотиваційного компонента. Формування позитивного ставлення до фізичної активності, розвиток навичок самоконтролю та саморегуляції стають важливими завданнями сучасної фізкультурної освіти.

Значну роль у цьому процесі відіграє позашкільна діяльність, яка забезпечує додаткові можливості для реалізації інтересів підлітків. Спортивні секції, клуби, гуртки, участь у змаганнях і проєктах сприяють підвищенню рівня фізичної активності та формуванню стійкої мотивації до занять фізичною культурою [12].

Водночас сучасні умови розвитку суспільства висувують нові випробування перед системою фізкультурної освіти. Серед них – зниження рівня рухової активності підлітків, зростання впливу цифрових технологій, потреба забезпечення інклюзивності освітнього процесу. Це потребує оновлення підходів до організації фізичного виховання, упровадження міждисциплінарних підходів і використання сучасних педагогічних технологій.

Висновок. Історичний аналіз розвитку фізкультурної освіти підлітків у шкільних і позашкільних установах України дозволяє виділити кілька ключових етапів: становлення національних засад фізичного виховання (кінець ХІХ – початок ХХ ст.),

інституціоналізація системи фізкультурної освіти (перша половина XX ст.), її стандартизація та масовізація (середина XX ст.), гуманізація та диференціація (друга половина XX ст.), а також перехід до особистісноорієнтованої та здоров'язбережувальної моделі (кінець XX – початок XXI ст.).

Кожен із цих етапів характеризується специфічними підходами до організації фізичного виховання, що відображають соціально-економічні та культурні особливості відповідного періоду. Водночас простежується загальна тенденція до розширення функцій фізичної культури, посилення її ролі у формуванні особистості та інтеграції в освітній процес.

Попри значний науковий доробок, проблема розвитку фізкультурної освіти підлітків потребує подальшого дослідження. Особливо актуальними є питання впровадження інноваційних технологій, розвитку інклюзивного середовища, підвищення мотивації до рухової активності та забезпечення міждисциплінарного підходу до формування здоров'я молодшого покоління.

Список використаних джерел:

1. Болотникова Т. Г. Історіографія проблеми фізкультурної освіти підлітків у шкільних та позашкільних закладах України. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць* / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2025. Випуск 60. С. 141–149. DOI: <https://doi.org/10.37915/pa.vi60.689>
2. Бубка С., Булатова М. Творча спадщина Олексія Дмитровича Бутовського. № 3. 2016. С. 41–48. URL: https://sportnauka.org.ua/wp-content/uploads/nvos/articles/2016.3_3.pdf3.
3. Дубогай Олександра Дмитрівна / С. І. Болтівець. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2008. URL: <https://esu.com.ua/article-225935>.
4. Козацькі забави / В. І. Завацький, А. В. Цьось, О. І. Бичук, Л. І. Пономаренко. Луцьк: Надстир'я, 1994. 112 с.
5. Нова школа, друге видання під орудою С. Русової, Ю. Сірого, Я. Чепіги, С. Черкасенка. Київ: Укр. школа, 1917. 25 с.
6. Томенко О. А. Теоретико-методологічні основи неспеціальної фізкультурної освіти учнівської молоді: автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.02. Київ, 2012. 36 с.
7. Томенко О. А., Старченко А. Ю. Фізкультурна освіта старших дошкільнят: інноваційна технологія: монографія. Суми: Цьома С. П., 2016. 169 с.
8. Худолій О. М. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання: навч. посібник. 2-е вид., випр. Харків: «ОВС», 2008. 406 с.: іл.
9. Цьось А. В., Довганюк В. М., Ковальчук Н. М. Планування навчальної роботи з фізичної культури в школах І–ІІІ ступенів: навч. посіб. Луцьк: Надстир'я, 1998. 364 с.
10. Чепіга Я. Ф. Вільна школа, її ідеї й здійснення їх в практиці. Київ: Укр. школа, 1918. С. 69.
11. Шамардіна Г. М. Основи теорії та методики фізичного виховання. Дніпропетровськ: Пороги, 2007. 486 с.
12. Шиян Б. М. Методика фізичного виховання школярів: практикум. Л.: Світ, 1993. 184 с.
13. Шиян Б. М., Шпитальний В. Б., Предун М. П. Методи контролю і оцінки фізичного розвитку та фізичної підготовленості школярів: метод. рек. на допомогу вчителям фіз. культури. Тернопіль: ДПІ, 1984. 26 с.

References:

1. Bolotnykova, T. H. (2025). Istoriohrafiiia problemy fizkulturnoi osvity pidlitkiv u shkilnykh ta pozashkilnykh zakladakh Ukrainy [Historiography of the problem of physical education of adolescents in school and extracurricular institutions of Ukraine]. *Pedagogical Almanac*, 60, 141–149 [in Ukrainian].
2. Bubka, S., & Bulatova, M. (2016). Tvorchy spadshchyna Oleksiia Dmytrovycha Butovskoho [The creative legacy of Oleksii Dmytrovych Butovskiy]. *Nauka v olimpiiskomu sporti*, 3, 41–48. Retrieved from <https://sportnauka.org.ua/wp-content/uploads/nvos/articles/2016.33.pdf> [in Ukrainian].

3. Boltivets, S. I. (2008). Dubohai Oleksandra Dmytrivna. *Encyclopedia of Modern Ukraine*. Kyiv. Retrieved from <https://esu.com.ua/article-22593> [in Ukrainian].
4. Zavatskyi, V. I., Tsos, A. V., Bychuk, O. I., & Ponomarenko, L. I. (1994). Kozatski zabavy [Cossack fun]. Luts'k [in Ukrainian].
5. Rusovoi, S., Siroho, Yu., Chepihy, Ya., & Cherkasenska, S. (1917). Nova shkola [New School]. Kyiv [in Ukrainian].
6. Tomenko, O. A., & Starchenko, A. Yu. (2016). Fizkultura osvita starshykh doshkilniat: innovatsiina tekhnolohiia [Physical education of senior preschoolers: innovative technology]. Sumy [in Ukrainian].
7. Tomenko, O. A. (2012). Teoretyko-metodolohichni osnovy nespetsialnoi fizkulturnoi osvity uchnivskoi molodi [Theoretical and methodological foundations of non-specialized physical education of schoolchildren]. (Extended abstract of Doctor's thesis). National University of Ukraine on Physical Education and Sport. Kyiv [in Ukrainian].
8. Khudolii, O. M. (2008). Zahalni osnovy teorii i metodyky fizychnoho vykhovannia [General principles of the theory and methods of physical education]. Kharkiv [in Ukrainian].
9. Tsos, A. V., Dovhaniuk, V. M., & Kovalchuk, N. M. (1998). Planuvannia navchalnoi roboty fizychnoi kultury v shkolakh I–III stupeniv [Planning physical education instruction in general secondary schools (grades 1–11)]. Luts'k [in Ukrainian].
10. Chepiha, Ya. F. (1918). Vilna shkola, yii idei y zdisnennia yikh v praktytsi [Free school, its ideas and implementation in practice]. Kyiv [in Ukrainian].
11. Shamardina, H. M. (2007). Osnovy teorii ta metodyky fizychnoho vykhovannia [Fundamentals of the theory and methodology of physical education]. Dnipropetrovsk: Porohy [in Ukrainian].
12. Shyian, B. M. (1993). Metodyka fizychnoho vykhovannia shkoliariv [Methods of physical education of schoolchildren]. Lviv [in Ukrainian].
13. Shyian, B. M., Shpytalnyi, V. B., & Predun, M. P. (1984). Metody kontroliu i otsinky fizychnoho rozvytku ta fizychnoi pidhotovlenosti shkoliariv [Methods of monitoring and assessing the physical development and physical fitness of schoolchildren]. Ternopil [in Ukrainian].

Prystupa Ye. N.,

orcid.org/0000-0001-7862-4567

HISTORICAL ANALYSIS OF THE DEVELOPMENT OF PHYSICAL EDUCATION OF ADOLESCENTS IN SCHOOL AND OUT-OF-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS OF UKRAINE

The article presents a comprehensive historical analysis of the development of physical education for adolescents in school and extracurricular educational institutions of Ukraine from the late nineteenth century to the early twenty-first century.

Based on the analysis of scientific literature, pedagogical concepts, regulatory documents, and educational practices across different historical periods, the study systematizes the principal stages of the formation and transformation of adolescent physical education in Ukraine.

It is substantiated that the foundations of physical education were established in the late nineteenth and early twentieth centuries under the influence of European physical training systems and the emergence of national pedagogical thought. The article highlights the significant role of school-based physical training, sports societies, youth organizations, clubs, and extracurricular activities in fostering adolescents' engagement in physical culture.

The study characterizes the institutionalization of physical education during the 1920s–1930s, its standardization and mass implementation during the mid-twentieth century, and its subsequent humanization and differentiation in the second half of the twentieth century.

It is established that by the late twentieth and early twenty-first centuries, physical education in Ukraine transitioned from a norm-oriented system to a learner-centered and health-preserving model. This transformation emphasized motivation for physical activity, development of self-regulation skills, promotion of healthy lifestyles, and integration of school and extracurricular physical education practices.

Particular attention is paid to contemporary challenges, including declining levels of adolescent physical activity, the impact of digitalization, the need for inclusive educational practices, and the integration of innovative health-promoting technologies.

The article concludes that historical analysis of physical education development provides an essential basis for understanding contemporary transformations and for modernizing physical education systems in response to current social, educational, and health-related demands.

Prospects for further research are associated with interdisciplinary approaches to improving physical education for adolescents through innovative pedagogical models, inclusive practices, and sustainable health-oriented educational strategies.

Key words: physical education, adolescents, school education, extracurricular education, physical culture, health preservation, historical development, educational modernization.

Дата надходження статті: 12.02.2026 р.

Прийнято до публікації: 04.03.2026 р.

Опубліковано: 28.05.2026 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Лелека В.М.

УДК 373.5.016:796.011.3]-048.78-053.6(477)''1980/2020''

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi62.750>

Проніков О. К.*,

orcid.org/0000-0001-5329-635X

МОДЕРНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У СФЕРІ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ПІДЛІТКІВ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ XX – ПОЧАТОК XXI СТ.)

У статті здійснено історико-педагогічний аналіз модернізаційних процесів у сфері фізкультурної освіти підлітків в Україні наприкінці XX – на початку XXI століття. Визначено соціально-освітні передумови трансформації системи фізкультурної освіти, зокрема реформування національної системи освіти після проголошення незалежності України, погіршення стану здоров'я дітей та молоді, зниження рівня рухової активності й актуалізацію проблеми формування здорового способу життя підростаючого покоління. З'ясовано, що в досліджуваній період фізкультурна освіта поступово трансформувалася із системи, орієнтованої переважно на фізичну підготовку та виконання нормативів, у багатокомпонентний педагогічний процес, спрямований на гармонійний фізичний, психічний і соціальний розвиток особистості підлітка.

Окрему увагу приділено аналізу нормативно-правового забезпечення модернізації фізкультурної освіти, зокрема законам України «Про освіту», «Про фізичну культуру і спорт», «Про загальну середню освіту», а також державним стандартам базової середньої освіти 2004, 2011 та 2020 років. Проаналізовано зміни у змісті фізкультурної освітньої галузі, які стосувалися посилення здоров'язбережувальної складової, впровадження компетентнісного підходу, розширення теоретичної підготовки учнів та оновлення форм фізкультурно-оздоровчої діяльності.

З'ясовано, що важливе місце у процесі модернізації фізкультурної освіти посідало формування в учнів мотивації до систематичної рухової активності, навичок самоконтролю фізичного стану, відповідального ставлення до власного здоров'я та культури здорового способу життя. Установлено, що поряд із традиційними уроками фізичної культури активного розвитку набули позакласні та позашкільні форми фізкультурно-оздоровчої роботи, спрямовані на підвищення рухової активності підлітків та їхнє фізичне самовдосконалення.

Доведено, що модернізаційні процеси у сфері фізкультурної освіти підлітків мали комплексний характер і поєднували педагогічні, соціальні, здоров'язбережувальні й нормативно-правові аспекти реформування освітньої галузі. Визначено їхній вплив на становлення сучасної компетентнісної моделі фізкультурної освіти в Україні.

Ключові слова: освіта, фізкультурна освіта, підлітки, шкільна освіта, позашкільна освіта.

*© Проніков О. К.